

1. Literární tvorba

2. Fotografie

3. Videoklip
4. Hudba

5. Divadlo

6. Připomínková akce
6. Filmový či kulturní večer

PAMĚŤ ŠOA, POTŘEBUJEME JI?

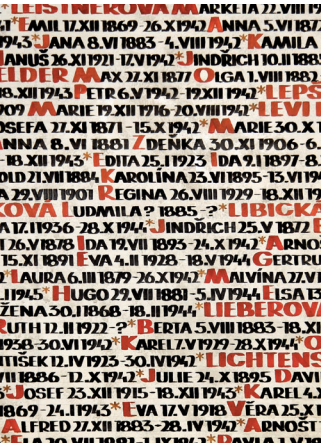
Výročí deportace českých Židů, Den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti, Jom ha-šo‘a, výročí likvidace zářijového transportu do terezínského rodinného tábora v Osvětimi-Birkenau, ale i další dny a výročí mohou být podnětem k zamyšlení nad kulturou připomínání, nad tím, jak jsou historické události chápány v současnosti a jaký význam je jim přičítán. Proč je pro nás připomínání holocaustu a jeho obětí stále aktuální? Jakým způsobem ovlivňuje naše chápání současnosti – a naopak, nakolik současné problémy a diskuse mění náš pohled na dějiny?

I když nebylo žádným tajemstvím, že Židé byli během druhé světové války hromadně vražděni, nebyl holocaust v poválečné době a za komunistického režimu na veřejnosti příliš připomínán a diskutován. Ve středu zájmu stálo pronásledování Čechů a komunistů a jejich odboj.

Zatímco ve veřejném prostoru vznikaly po válce pomníky odbojářům, místo pro připomínku židovských obětí holocaustu si musela vytvořit sama židovská komunita. Židovské muzeum v 50. letech shromáždilo jména obětí, jež byla zapsána na stěny Pinkasovy synagogy. Samotný koncept unikátního památníku navrhli (nežidovští) umělci Jiří John a Václav Boštík, kteří také všech 77 297 jmen na zdi synagogy sami napsali.

Od roku 1968 bylo však toto hlavní místo paměti kvůli nedobrému technickému stavu budovy uzavřeno. Komunistický stát již jeho otevření neumožnil. V době normalizace byly nápisy na zdech synagogy zničeny. Znovu obnoveny byly až odstátněným Židovským muzeem v polovině 90. let 20. století.

Teprve po pádu komunistického režimu se otevřel prostor pro veřejnou diskusi o holocaustu. Postupně přibývaly informace v učebnicích a narůstal zájem médií. I přes velký zájem však toto téma dodnes není uspokojivě začleněno do příběhu českých dějin 20. století.

Jména obětí na zdi Pinkasovy synagogy

Připomínka prvních transportů

Mladá Boleslav

Zničený interiér synagogy v Mladé Boleslavi

381 Bloch Richard	W 408 ohne	9.1. 1888	Jungbunzlau Burg	61008	✓
382 Bondy Valentine	9.1.44 57 Haushalt	15.4. 1884	Jungbunzlau 1/1	61018	✓
383 Bondy Zdeněk	EL 195 Mitarb. d.JKG	20.5. 1920	dtto	61018	✓
385 Munk Adolf	Em 545 Mitarb. d.JKG	13.10. 1887	Brandels a.T. Pragerstr.77	62002	✓
386 Gluckauf Salomon	5.4.43 Privater	6.9. 1864	Jungbunzlau 1/1	61085	✓
387 Pick Marie	14.4.43 Private	1.10. 1880	dtto	61201	✓
388 Heller Josefina	11.9.43 ohne	14.6. 1885	Jungbunzlau 1/1	61102	✓
390 Munk Georg	Schuler	2.11. 1932	Brandels a.T. Pragerstr.77	62004	✓
391 Munk Olga	Haushalt	6.10. 1897	dtto	62005	✓
394 Pollak Ing. Johann	EL 2096 Chemiker	13.10. 1895	Jungbunzlau 1/1	61212	✓
395 Pechler Alma	1691 DR 1579-43 Schneiderin	2.7. 1924	dtto	61219	✓
396 König Anna	5.9.2 69n Haushalt	22.5. 1881	Bobersch 58	61140	✓
397 Pick Wilhelm	Gg 496 Hilfsarb.	1.7. 1881	dtto	61307	✓
398 Pick Rosa	Gg 497 Haushalt	26.7. 1882	dtto	61204	✓
400 Holzbauer Berta	13.3.43 Haushalt	2.6. 1875	Klein Tische- Jetitz 45	61113	✓

VZPOMÍNKA JIŘÍHO MUNKA

My jsme jeli do Terezína v lednu 1943, ještě normálně vlakem přes Mladou Bole-slav, kde bylo shromaždiště na mladoboleslavském hradě. Z vlaku mám zážitek, když jsme jeli lokálkou z Brandýsa s hvězdou, ruksaky a kufry, že jsem si i jako dítě všiml, že někteří lidé se nám smějí. Na mladoboleslavském hradě jsme pár dní, asi než se všichni shromáždili, byli, a pak už jsme jeli transportem do Bohušovic. Z Bohušovic se tenkrát ještě chodilo pěšky. Transport vedli četníci a pamatuji si, že se tatínek bavil s jedním četníkem a že se domluvili, že oba za první světové války sloužili v Terezíně a domlouvali se, v kterých kasárnách byli. Četník byl ve-lice přátelský.¹

SHROMAŽDIŠTĚ

Na území Protektorátu Čechy a Morava se shromaždiště nacházela v 15 městech. Židé zde byli soustředěni několik dní před nástupem do transportu. Odevzdání klíčů od svých domovů symbolicky ukončilo jejich doposud relativně svobodný život. Po několika nocích strávených obvykle v prostorách škol byli odtransportováni ze svých měst. Jejich občanské průkazy nesly nové razítko: „ghettoisiert“. V Mladé Boleslavi bylo shromaždiště zřízeno v hradě na Staroměstském náměstí 1.

Transportní listina

Otec Jiřího byl advokátem v Bran-dýse nad Labem, jeho matka byla v domácnosti a starala se o Jiřího a jeho staršího bratra a sestru. Jiří dokončil jen druhou třídu české školy, neboť stejně jako ostatní židovští spolužáci nesměl nastoupit na začátku školního roku 1941/1942 do dalšího ročníku. Učil se dále doma, kam za ním docházel učitel. Do Terezína byla celá rodina depor-tována transportem Cm z Mladé Boleslavi. Jiří bydlel s matkou a se-strou v Hamburských kasárnách. Sestra se v Terezíně brzy provdala. Pracovní zařazení jejího manžela je všechny dlouho chránilo před transportem na východ. V říjnu 1944 byl otec s bratrem deportován do Osvětimi-Birkenau a sestra s man-želem byli v únoru 1945 posláni do Švýcarska.

Jiří byl s matkou osvobozen v Te-rezíně. Měl štěstí, z jeho rodiny se zachránila matka, bratr a sestra s manželem.

Jiří Munk

HISTORIE ŽIDOVSKÉHO OSÍDLENÍ

Mladá Boleslav byla založena jako hrad Boleslavem II. koncem 10. století. Na město byla povýšena Ferdinandem I. roku 1528 a v roce 1600 se zařadila mezi královská města. První doklad o židovském osídlení pochází z roku 1471, Židé v Mladé Bole-slavi však pravděpodobně byli usazeni mnohem dříve.

Přijetí Mladé Boleslavi mezi královská města přineslo zdejší židovské komunitě dobré podmínky pro její rozvoj. V roce 1620 zde žilo 126 osob židovského vyznání, o 67 let později již 775.

Za císaře Rudolfa II. si vymohli Židé privilegium vlastnit 12 domů. Ty se staly zá-kladem ghetta, které se nacházelo v severní části historického města. Do dneš-ních dnů se však jeho podoba nedochovala, protože v letech 1761 a 1859 vyhořelo. V roce 1633 se zde ukryl před zatčením a o rok později zemřel Jakob Baševi von Treuenberg, finančník císařů Rudolfa II, Matyáše a Ferdinanda II. a současně první Žid v habsburské říši povýšený do šlechtického stavu.

Druhá polovina 19. století přináší Židům občanské zrovnoprávnění. I mladobole-slavští Židé se stávají rovnoprávnou součástí svého města a integrují se do jeho ve-řejného života. Tento vývoj byl však narušen na konci 19. století během protižidov-ských a protiněmeckých výtržností po pádu Badeniho vlády, jež vydala jazyková nařízení dávající větší prostor češtině. V Mladé Boleslavi byla v noci z 3. na 4. pro-since 1897 vytlučena okna v mnoha židovských domech. Poměrně klidné období v dějinách mladoboleslavské židovské obce v době první republiky je ukončeno okupací a dvěma transporty do ghetta v Terezíně na počátku roku 1943.²

TRANSPORTY

Registrací Židů, zabavením jejich majetku a jejich vyloučením ze společnosti byly dány základní předpoklady pro jejich věznění mezi skutečnými, nikoli jen pomy-slnými zdmí. Transporty Židů do ghatt a koncentračních táborů se otevřela další fáze „konečného řešení židovské otázky“. Systematické deportace Židů z území protektorátu byly zahájeny v říjnu 1941 transporty do ghetta v Lodži. 17. září bylo na poradě u Hitlera rozhodnuto o vysídlení Židů z Říše a z protektorátu do nově podmaněných území na východě.³ Z Mladé Boleslavi byly vypraveny dva transporty s označením Cl a Cm. Dohromady jimi bylo deportováno 1043 osob z města a jeho okolí. Osvobození se dočkalo jen 48 z nich.

Shromaždiště Židů v Mladé Boleslavi

Židé na shromaždišti v Mladé Boleslavi

¹⁾ Archiv Židovského muzea v Praze, Oddělení pro dějiny Šoa, rozhovor č. 276.

²⁾ Rozkošná, Blanka: Židé na Mladoboleslavsku, 1999.

³⁾ „Konečné řešení židovské otázky“ v českých zemích. Transporty, http://holocaust.cz/history/jew/czech/transport.